

Ärende: VN/31974/2021

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer till lagförslaget om integrationslagen

I lagförslaget föreslås att integrationstiden förkortas med ett år. Folktinget ser att en integrationstid som förkortas med en tredjedel kommer att medföra utmaningar för en del av målgruppen när alla inte har samma förmåga att lära sig språket, finska eller svenska, inom önskad tid. Det är möjligt att i vissa situationer förlänga integrationstiden men det saknas ett förtydligande i lagförslaget om när man kan se att ett behov om en förlängd integrationstid föreligger. Det bör finnas klara nationella kriterier för när en integrationstid kan förlängas så att det inte blir oklart och skapar regionala och kommunala skillnader som leder till en ojämlig integrationsstig.

Redan i ett tidigt skede, förslagsvis i samband med basinformationen som ges till invandraren, bör det informeras om att Finland är ett tvåspråkigt land. Också i den information som till exempel ges via infofinland.fi och i den flerspråkiga guiden Välkommen till Finland bör det tvåspråkiga Finland lyftas upp och korrekt information om det svenska i Finland bör finnas med.

Oavsett instans som informerar invandrarna om möjligheterna kring integration vill Folktinget lyfta upp vikten av att på ett sakligt sätt i god tid informera om möjligheten till integration på svenska och att den svenska integrationsstigen ska lyftas upp som likvärdig med den finska. Detta tas också upp i Nationalspråksstrategin. Valet av integrationspråk bör alltid vara individens val.

I Nationalspråksstrategin framkommer det att utbudet av den svenskspråkiga integrationsutbildningen bör ökas så att den utgör ett reellt alternativ, samt att antalet personer som integreras på svenska ska öka så att de proportionellt sett minst motsvarar de svenskspråkigas andel av befolkningen i en kommun. Att utbudet av svenskspråkig integrationsutbildning ökar ser Folktinget som avgörande för den svenskspråkiga integrationens framtid. Ifråga om antalet som integreras på svenska bör det ses som en självklarhet att det minsta antalet invandrare som

integreras på svenska är samma procent som den redan existerande svenskspråkiga befolkningen i kommunen.

Folktinget känner en viss oro för att fördelningen av ansvar och tillgänglighet, samt uppföljningen av dem kan vara en utmaning i det tvärsektoriella samarbetet mellan kommun, välfärdsområde, utbildnings- och tredje sektorns aktörer. Risker är stora att aktörerna inte ser och känner till behoven och hur tjänsterna fungerar inom integrationen på svenska.

Det framgår tydligt att man önskar att högskolestuderande som kommit från ett annat land ska stanna kvar i Finland efter att de erhållit sin examen. Folktinget ser det som problematiskt att de studerande inte erbjuds någon form av integrationstid, inte minst när nästan hälften av lärarna anser att de studerande inte uppnår de behövliga språkkunskaperna i finska eller svenska under studietiden. Inom ramen för examensstudierna finns det sällan den behövliga tiden för språkstudier vid sidan om de övriga studierna.

De högutbildades möjlighet att skaffa sig behörighet och få ett arbete kan stödjas via högskolornas SIMHE-tjänster. Yrkeshögskolan Arcada har idag SIMHE-status och Folktinget anser att de svenska tjänsterna för invandrare med högre utbildning kunde koncentreras till Arcada. Det är viktigt att det svenska perspektivet och de tjänster som erbjuds invandrare som önskar integreras på svenska är synliga i de tjänster som Metropolia ansvarar för. Detta gäller givetvis också vägledningstjänsterna som erbjuds på svenska. Ifråga om åtgärdsprogrammet Talent Boost är det viktigt att tjänsterna inom programmet också utvecklas på svenska.

Under perioden 2021–2024 främjas utvecklandet av utbildningen för lärare som ska undervisa i S2. Folktinget ser detta som väldigt positivt, inte minst eftersom det idag inte finns en utbildning för lärare i S2 på svenska. Målet bör vara att en S2 utbildning också finns på svenska i framtiden.

För att främja ungdomars delaktighet i samhället är det viktigt att bland andra Navigatorn och andra tvärsektoriella nätverk kan samarbeta och fungera på svenska. I dagens läge är Navigatorverksamheten delvis tvåspråkig, men trots detta verkar det ändå som om de svenska tjänsterna inom Navigatorn är bristfälliga. Navigatorn måste fungera problemfritt på både svenska och finska.

Ett centralt tema i redogörelsen är arbetskraftsinvandring. Vikten av en välfungerande integration och inkludering av arbetskraften kan inte nog betonas, eftersom ett arbete inte automatiskt innebär inklusion. Språkkunskaper i svenska eller finska är också avgörande för inklusionen.

Folktinget saknar fortsättningsvis ett perspektiv på en ömsesidig och tvåsidig integration som bidrar till att vårt samhälle förändras i en mera öppen och tolerant riktning. Samhället behöver överlag gå mot ett mera interkulturellt tankesätt för att integrationen och inkluderingen ska lyckas.

Grundläggande eller sektorsövergripande bedömning av servicebehovet inom kompetens och integration samt integrationsplan (12-22 §)

12 §

Folktinget ser det som positivt att den kvinnliga integrationen lyfts upp som en av tyngdpunkterna i lagförslaget. Kvinnans integration och språkinläring är avgörande för resten av familjens integrationsprocess. Om inte kvinnan integreras och inkluderas påverkar det också andra generationens invandrare och deras språkkunskaper. Kvinnans integration kan ses som ett led i att främja finska och svenska som modersmålsundervisning också för kommande generationer. Också skolan bör givetvis uppmuntra till att eleven deltar i modersmålsundervisning i finska eller svenska.

17§

I integrationsplanen kan det också enligt lagförslaget tas hänsyn till exempel till utveckling av språkkunskaper som behövs i tvåspråkiga miljöer. En tvåspråkig integration kunde enligt Folktinget ha en sysselsättningsfrämjande effekt. Viktigt är ändå att en tvåspråkig integration inte försvagar möjligheterna till svenskspråkig integration. Om en person önskar integreras på båda nationalspråken bör detta givetvis tas i beaktande i personens integrationstid.

19 §

Folktinget anser att om familjen så önskar ska den ha rätt till integrering på ett gemensamt språk. Flexibla lösningar är avgörande för föräldrar som är hemma med barn. Det svenska alternativet får inte glömmas bort i informationen som riktas till familjerna. Familjecentren och den uppsökande verksamheten bör också erbjudas på svenska.

Om en person redan har familjemedlemmar i Finland och dessa har integrerats på till exempel svenska bör personen också erbjudas integration på samma språk som den övriga familjen, även om personen anländer senare till landet än de övriga familjemedlemmarna.

Integrationsutbildning (24-25 §) och stöd för frivilliga studier (26-30 §)

Målet med integrationsutbildningen är att invandraren ska få elementära språkkunskaper i svenska eller finska som motsvarar nivån B1.1 i allmänna språkexamina. Det språkliga målet motsvarar den gällande integrationslagen trots att integrationstiden förkortas med ett år. Den förkortade integrationstiden ska ersättas av mer omfattande tjänster i inledningsskedet av integrationen. Folktinget ser den förkortade integrationstiden som ytterst problematisk med tanke på individens möjlighet till språkinläring eftersom många redan nu upplever den treåriga integrationstiden som otillräcklig.

Den svenska integrationsutbildningen genomförs ofta som frivilliga studier. I och med införandet av den nya kundservicemodellen, eller den så kallade nordiska sysselsättningsmodellen, kommer

majoriteten av de som integreras på svenska förutsätts söka 0-4 arbetsplatser månatligen samtidigt som de genomgår en integrationsutbildning. Detta försätter dem i en ojämlig position eftersom motsvarande inte krävs av de som integreras via en arbetskraftspolitisk integrationsutbildning. Att behandla samma målgrupp olika beroende på vilken form av integrationsutbildning de tar del av skapar inte jämlika förutsättningar för integrationen.

Folktinget ser det som positivt att det nya lagförslaget lyfter upp en möjlighet till fortsatta frivilliga studier på ett år också efter att maximitiden för integrationsplanen eller sektorsövergripande integrationsplanen har uppfyllts. Genom det nya lagförslaget främjas slutförande av redan påbörjade studier och avbrotten i studierna minskar när studierna inte behöver avbrytas för att integrationsplanen upphör. Inte minst är detta lagförslag positivt för en oavbruten svensk integrationsstig när många integreras på svenska via frivilliga studier. Frågan är ändå om ett år är tillräckligt eller om tiden borde kunna förlängas ytterligare.

Webbaserad integrationsutbildning lyfts upp i motiveringarna som ett sätt att erbjuda arbetskraftspolitisk integrationsutbildning på svenska. Webbutbildningar är ett bra komplement till integrationsutbildningarna och en möjlighet som ger flexibla arrangemang. Webbaserade utbildningar kan ändå inte vara det enda alternativet, eftersom de inte är lämpliga för hela målgruppen. Enligt Folktinget kan inte en webbaserad utbildning vara det enda svaret på behovet av integrationsutbildningar på svenska och hur man gör integration på svenska tillgänglig oberoende boningsort. En viktig del av integrationsprocessen är den sociala inklusionen, vilken lätt faller bort om en nyanländ endast deltar i en webbaserad integrationsutbildning.

Ifråga om tidigare kompetens kan det vara skäl att ta i beaktande invandrarens tidigare språkkunskaper och på basen av dem se vilket språk som är lämpligt för invandraren att integreras på. Om invandraren redan har grundläggande kunskaper i ett av nationalspråken bör det ses som en självklarhet att invandraren integreras på det.

Allmänna kommentarer till kommunens integrationsprogram (11 §) och flerspråkig samhällsorientering (23 §)

11§

Kommunens integrationsprogram i tvåspråkiga kommuner ska beakta att integrationstjänsterna fungerar på båda nationalspråken samt att det finns tydliga integrationsstigar på både svenska och finska. Kommunen bör också ta ansvar för att det finns aktörer som kan erbjuda tjänster som stöder integration på svenska inom utbildningssidan såväl som inom verksamhet som ordnas av tredje sektorn.

23 §

I den flerspråkiga samhällsorienteringen bör det framkomma att Finland har två nationalspråk. I praktiken innebär det här individen har rätt till att få service på finska och svenska av tvåspråkiga myndigheter och kommuner samt rätten till att välja integrationsspråk. Det bör också informeras om det svenska utbildningssystemet och den svenskspråkiga minoritetens kulturella särdrag.

Tjänster för barn och unga som anländer som minderåriga utan vårdnadshavare (3 kap.)

-

Anvisande till kommun (4 kap.)

4.2.1.1.1

Folktinget ser att de redan existerande kommunförsöken är delvis problematiska ur en svensk synvinkel, då den svenska aspekten inte alltid tagits i beaktande inom ramen för dessa. Där det finns en tvåspråkig befolkning borde detta vara en självklarhet. Redan nu har det funnits utmaningar när TE-byråns sysselsättningstjänster överförs till kommunerna, såväl gällande den svenska servicen överlag som att invandrare som upprepade gånger önskat integration på svenska inte hörsammats. Ifråga om integration på svenska är det viktigt att komma ihåg att det ofta skapas regionala framom kommunala lösningar och att integrationsfrågan överskrider därmed kommungränserna. Speciellt sårbart är det när alla parter som är involverade i det multiprofessionella nätverket som är en del av kommunförsöken också bör ha information om den svenska integrationsstigen.

Kommunens, välfärdsområdets och statens uppgifter (5-7 kap.)

Kommunen kommer i framtiden att bära huvudansvaret för integrationen och ska bland annat sköta bedömningen av kompetensen hos invandrarna och integrationstjänsterna. Dessa bör givetvis också fungera på svenska i tvåspråkiga kommuner. Kommunen ska också enligt lagförslaget i framtiden upprätthålla ett sektoröverskridande nätverk mellan olika myndigheter och aktörer som på en lokal nivå ska främja integrationen och de goda kontakterna mellan befolkningsgrupperna. Det är viktigt att målgruppen, samt personer med kunskap om integrationsstigen på såväl finska som svenska deltar i gruppen i tvåspråkiga kommuner.

Från och med år 2023 är välfärdsområdet ansvarigt för de integrationstjänster som idag omfattas av social- och hälsovården. Tillsammans med kommunen ska välfärdsområdet också vid behov göra en sektorövergripande version av bedömningen av kompetensen hos invandrarna. Välfärdsområdet är i framtiden också ansvarigt för familjegrupphemmen, dit ensamkommande barn skickas. I tvåspråkiga välfärdsområden bör de tjänster som välfärdsområdet erbjuder fungera på svenska för de som integreras på svenska.

Den fria bildningen och tredje sektorns roll kommer som ett resultat av kommunernas ansvar att samarbeta med andra integrationsaktörer att öka. Redan nu är den tredje sektorns och fria

bildningens roll mycket avgörande för den svenska integrationsstigen i Finland. Ett ökat ansvar kräver också ökad och tryggad finansiering.

Statens ersättningar (8 kap.)

-

Tillgång till information och informationssystem (9 kap.)

-

Allmänna kommentarer till andra lagförslag

-

Konsekvensbedömning och andra iakttagelser av motiveringen

Den förkortade integrationstiden är enligt Folktinget ett orosmoment. Att invandrarna ska uppnå språknivå B1.1 på två år känns inte realistiskt. Även om det finns en möjlighet till att förlänga integrationstiden förblir det oklart vilka kriterierna är för att integrationstiden ska kunna förlängas, vilket gör att risken är att den enskilda tjänstemannen bedömer huruvida en förlängning behövs eller ej. Detta kan på sikt skapa en ojämlik situation, om kommunerna och tjänstemännens bedömningar varierar.

Informationen om att Finland är ett tvåspråkigt land samt att det är möjligt att integreras såväl på finska som på svenska bör ges i ett så tidigt skede som möjligt. Överlag måste informationen om och det svenska alternativet utvecklas och ses som likvärdigt med den finska integrationsstigen. Folktinget ser det som en utmaning, inte minst med tanke på det sektoröverskridande samarbetet som kommer att utgöra integrationen i framtiden. Viktigt är att alla aktörer i det sektoröverskridande samarbetet kan informera och har kunskap om den svenska integrationsstigen. Redan nu finns det stora utmaningar, bland annat inom sysselsättningstjänsterna som överförs till kommunen, med att kunna erbjuda en likvärdig integration på svenska.

Folktinget anser att man i lagförslaget inte i en tillräcklig mån beaktat de ekonomiska konsekvenserna för den fria bildningen samt för tredje sektorns organisationer som man tilldelat uppgifter för att främja integrationen. Tredje sektorn och fria bildningen är två nyckelaktörer inom integration på svenska och en osäker finansiering leder ofta till projektifiering och att det inte finns tillräckligt med resurser att vidareutveckla redan existerande och fungerande modeller som byggts upp i samband med ett projekt. För att främja inkluderingen och delaktigheten i närsamhället bör finansieringen vara mer långsiktig i framtiden.

Integrationstuttbildningen på svenska sker ofta i den fria bildningens regi. Det ger en viss flexibilitet så att undervisningen kan ordnas så den motsvarar målgruppens behov och fördelen är att det ofta är fråga om rätt små undervisningsgrupper. Folktinget ser det som viktigt att de utbildningar som erbjuds nyanlända och migranter är avgiftsfria. För att den fria bildningen ska kunna erbjuda

avgiftsfria utbildningar bör finansieringen vara hundra procentigt statligt finansierad, oavsett om den är nämnd i integrationsplanen eller inte.

Målet bör vara att öka antalet som integreras på svenska. Enligt Nationalspråksstrategin ska en lika stor andel integreras på svenska, som procentuellt sett redan talar svenska i kommunen. Det är avgörande att den svenska integrationsstigen i framtiden ses som en helhet och som ett likvärdigt alternativ med den finska stigen, inte minst med tanke på att flyktingströmmarna kommer att öka i framtiden och hela det finländska samhället bör samarbeta för en lyckad tvåvägsinklusion.

Lindberg Stephanie
Svenska Finlands folkting